

Simon Smith, *Miraudijs, Walewein en 'ic'. Twee opstellen over Die Riddere metter Mouwen*. Amsterdam: Stichting Neerlandistiek vu / Münster: Nodus Publikationen, 2017. 84 pp. ISBN: 978-90-8880-033-7 resp. 978-3-89323-775-3. € 14,50.

Simon Smith voegt met deze bundel weer twee artikelen toe aan zijn diepteverkenningen van de *Roman van den Riddere metter Mouwen* (geschreven in de tweede helft van de dertiende eeuw; hierna aangeduid met *RRmM*). In het eerste artikel bespreekt Smith de ridderlijke kwaliteiten van Miraudijs, de ridder met de mouw, in vergelijking met die van Walewein in de *Roman van Walewein*. Walewein was gedurende de dertiende en veertiende eeuw een bijzonder populaire Arturheld in de Nederlanden. In veel Midde nederlandse romans, bijvoorbeeld de *Roman van Walewein*, *Walewein ende Keye* en *Lanceloet en het Hert met de Witte Voet* vervult hij een voorbeeldfunctie voor hoofds ridderschap. Maar in de *RRmM* speelt hij nauwelijks een rol van betekenis.

De dichter van de *RRmM* heeft, zoals Besamusca (1993) al vaststelde, duidelijk verhaalstof ontleend aan de *Roman van Walewein*. In de *Roman van Walewein* is Walewein een held van bijna onwaarschijnlijke proporties; zijn ene prestatie is nog indrukwekkender dan de andere. Dat doet niemand hem na, zou je zeggen, maar dan ken je Miraudijs nog niet. Smith betoogt dat de *RRmM*-dichter in zijn eigen roman Walewein bewust op de achtergrond houdt, en dat een aantal ridderlijke daden van Miraudijs ontworpen zijn om die van Walewein in de *Roman van Walewein* te overtreffen.

Het eerste artikel van Smith spitst zich bij de vergelijking tussen de twee romans uiteindelijk toe op een eschatologisch getinte passage in de *Roman van Walewein*, en de manier waarop elementen hieruit in de *RRmM* terecht zijn gekomen. Het gaat om de passage waarin Walewein na een lang en moeizaam gevecht een boosaardige rode ridder verslaat. Vlak voordat zijn slachtoffer de geest geeft, redt Walewein nog snel diens ziel door hem een lekenbiecht af te nemen, een symbolische communie met wat aarde aan te bieden, en bij zijn lichaam te waken. Tijdens deze wake is Walewein er getuige van dat de zielen van twee andere slechteriken – die hij die middag gedood had – door duivels worden opgehaald en op onaangename wijze naar de hel getransporteerd worden. De volgende dag be-

graaft hij het lichaam van de rode ridder nadat hij eerst nog een dodenmis voor hem heeft laten lezen door een priester.

Enkele passages in de *RRmM* zijn vrijwel zeker ontleend aan deze episode uit de *Roman van Walewein*. Al vlak nadat hij tot ridder is geslagen, verslaat Miraudijs ook een rode ridder die zich heeft misdragen, maar dat gaat bij hem een stuk makkelijker dan bij Walewein met zijn rode ridder in de hiervoor besproken episode. Bovendien doodt Miraudijs de (berouwvolle) rode booswicht niet, maar laat hij hem vrijuit vertrekken om zijn leven te beteren. Veel later in de roman helpt Miraudijs iemand die ligt dood te gaan in het bos door hem een lekenbiecht af te nemen en een symbolische communie toe te dienen. Deze man geneest tegen alle verwachting in door de zorgzame verpleging van de ridder met de mouw, die zo ook nog een leven gered heeft.

Drie roofridders die hem en zijn patiënt dreigen te overvallen, moeten dat met de dood bekopen. Weken later komt Miraudijs hun zielen in het bos tegen; ze worden juist door een paar demonen naar de hel gedragen. Ze smeken Miraudijs om hen te helpen, en nu toont hij zich nóg meer de overtreffende trap van Walewein. Waar die zich niet om de twee helgangers bekommerde terwijl hij bij het lichaam van de rode ridder waakte, laat Miraudijs zeven jaar lang missen opdragen voor de drie roofridders, die trouwens niet eens berouw tonen voor hun slechte gedrag. Daardoor worden hun zielen gered. Met deze drie passages, aldus Smith, heeft de dichter van de *RRmM* een succesvolle aemulatio van de ridderlijke deugden van Walewein in zijn hoofdpersonage Miraudijs bewerkstelligd.

Het eerste artikel is grondig onderbouwd, onder andere met informatie afkomstig van theologische bronnen uit de twaalfde en dertiende eeuw, wat voor een interessante invalshoek zorgt en duidelijkheid verschaft over de theologische achtergronden van de rituelen die een rol spelen in de *RRmM*. Het artikel is prettig leesbaar en met humor geschreven. Het tweede artikel is, zoals Smith zelf al in zijn voorwoord aankondigt, nogal kort uitgevallen. Het gaat over de manier waarop het woord 'ic' in de *RRmM* gebruikt wordt: als representatie van de verteller, of misschien zelfs van de auteur zelf? Onderzoek hiernaar wordt bemoeilijkt omdat de *RRmM* als volledige tekst alleen is overgeleverd in de Lancelotcompilatie. Er is wel een fragment van de oorspronkelijke *RRmM* overgeleverd, maar dit is niet zo lang. We mogen verwachten dat de compiler zijn stempel op de tekst heeft

gedrukt toen hij deze opnam in de Lancelot-compilatie.

Desalniettemin waagt Smith zich aan een dapper experiment, waarbij hij zowel in het fragment als in de compilatieversie van de *RRmM* de voorkomende gevallen van een 'ic' geteld heeft, en probeert te bepalen of een aantal ervan met zekerheid aan de Vlaamse auteur van de *RRmM* toe te schrijven zijn. Maar uiteindelijk moet hij op basis van zijn classificatie van elk voorkomend 'ic' toch constateren dat de meeste gevallen van een 'ic' in de *RRmM* zoals we die uit de Lancelotcompilatie kennen, waarschijnlijk afkomstig zijn van de compiler. Het aantal gevallen waar in het fragment een 'ic' aan het woord komt, is te klein en te divers om iets te zeggen over de stijl van de auteur van de oorspronkelijke roman op dit punt.

Zoals gezegd is dit tweede artikel erg kort, misschien zelfs te kort. De bespreking van de onderzochte gevallen blijft erg abstract; een paar

goed gekozen voorbeelden van de manier waarop 'ic' in het fragment en de versie in de Lancelotcompilatie voorkomt hadden het betoog kunnen verduidelijken. Evengoed is het, als (aanzet tot) een gedachtenoefening over het optreden van een verteller in ridderromans als de *RRmM*, een nuttige toevoeging aan het inmiddels zeer omvangrijke oeuvre van Smith over de *RRmM*. Uit zijn onvermoeibare arbeid rond deze roman blijkt dat er steeds weer nieuwe dingen te ontdekken zijn in een goed geschreven Middelnederlandse roman. Een hoopvolle gedachte.

Viorica Van der Roest

Bibliografie

Besamusca 1993 – B. Besamusca, *Walewein, Moriaen en de Ridder metter mouwen. Intertekstualiteit in drie Middelnederlandse Arturromans*. Hilversum, 1993.